

Dit jaar had een nieuw Jaar van de Bodem geweest kunnen zijn. 2015 was het vorige Jaar van de Bodem: een internationaal jaar onder auspiciën van de Verenigde Naties, dat in het teken stond van een gezonde bodem. We zijn nu vijf jaar verder en de urgentie om aandacht aan de bodem te besteden is er niet minder op geworden.

Eind dit jaar presenteert het Initiatief Bewust Bodemgebruik (IBB) zijn derde TerrAgenda, met een oproep tot actie voor een vitale bodem onder Nederland in 2030. Dat gebeurt tijdens het symposium waar het Convenant bodem en ondergrond 2016-2020, van Rijk, provincies en waterschappen, wordt afgesloten. Dat convenant ging vooral over bodemsanering. Op dat gebied is veel gebeurd. Als het goed is wordt een nieuw convenant afgesloten, want tegelijkertijd is er nog veel te doen. Bodemkwaliteit is veel meer dan 'geen verontreiniging', net als gezondheid veel meer is dan 'niet ziek zijn'.

Eerder dit jaar presenteerde de Raad voor de leefomgeving (Rli) het advies '*De bodem bereikt*'. Je kunt die titel lezen als: het is genoeg geweest, er moet nu wat gebeuren. Maar ook als: eindelijk is er aandacht voor de bodem. De Rli toont ondubbelzinnig aan dat de vitaliteit van de bodem onder druk staat en pleit voor een steviger aanpak in het bodembeleid. Later dit jaar werd de nieuwe bodemdalingskaart gepubliceerd. Bodemdaling, als gevolg van verdroging, is niet meer alleen een probleem voor de veengebieden, maar ook voor de zandgronden. De maatschappelijke kosten van bodemdaling zijn nog veel hoger dan men enkele jaren geleden dacht.

Onderdeel van de bodemkwaliteit - en essentieel voor die kwaliteit - is het bodemleven. Het Wereld Natuur Fonds stelt in haar Living Planet Report 2020 dat bijna 90% van alle organismen in terrestrische systemen (deels) leeft in de bodem. En het gaat niet goed met de bodembiodiversiteit. Volgens de *Status of the World's Soil Resources* (FAO, 2015) wordt in meer dan de helft van alle bodems in de EU de bodembiodiversiteit bedreigd.

Een titel als het Jaar van de Bodem zou niet nodig moeten zijn. Er is voldoende urgentie en de problemen zijn niet in een jaar opgelost. Kennis en capaciteit zijn er ook, al is er nog veel onbekend met name over die bodembiodiversiteit. Er is een landschap onder het landoppervlak dat we ecologisch gezien nog maar slecht kennen. Wat we wel weten is dat duurzaam landgebruik de sleutel is naar een vitale bodem.

Dit nummer is gemaakt in samenwerking met en gefinancierd door het Initiatief Bewust Bodemgebruik. Het belicht enkele achtergronden van de onderwerpen die in de TerrAgenda aan de orde worden gesteld. De redactie bestaat uit Margot de Cleen en Renée Zijlstra (beiden lid van het kernteam van het IBB), Theo van der Sluis en Mark van Veen (redactie LANDSCHAP) en Jos Dekker (hoofdredacteur).

JOS DEKKER, HOOFDREDACTEUR